



Afb. 3. Eindresultaat.

Ook de mediaanverschuiving is tot geringere proporties teruggebracht. De rechter centrale incisief heeft weliswaar geen fraaie vorm, doch dit kan op latere leeftijd met een jacketkroon worden gecompenseerd.

Volledigheidshalve zij nog vermeld dat er voor de rechter hoektand in de onderkaak onvoldoende plaats aanwezig was; de door extractie van de belendende premolaar vrijgekomen ruimte is thans door de caninus opgevuld.

## REDACTIONELE COMMENTAAR

### DE TWEDE KAMER EN DE TANDARTSEN

De stellige verwachting van een acut tandartsentekort, uitgesproken bij de eerste uitbreiding van de verplichte verzekering, werd een onbetwistbaar feit in de jaren van snelle toename der verzekeringsplichtigen en de daarmee verbonden uitbouw van de vrijwillige ziekenfondsverzekering. Dit vindt alleen reeds uitdrukking in de groei van het aantal verzekerden in 1942 van 5,4 miljoen tot 8,2 miljoen in 1958. Het corps in ziekenfondsverband werkzame tandartsen nam in die periode toe tot 1489 aan het einde van het laatstgenoemde jaar. Dat het kunnen verkrijgen van tandheelkundige behandeling op sociale basis eveneens niet zonder invloed is gebleven op de waardering van de verleende gebitsverzorging valt onmiskenbaar af te leiden uit de voortdurende stijging van het aantal gesaneerden dat, om niet al te ver in het verleden terug te gaan, in 1951 niet meer dan 11% bedragende, nadien in zes jaar tijds is verdubbeld.

De inmiddels algemeen te constateren overtuiging dat het aantal praktise-

renden in ons land niet als aangepast kan worden beschouwd aan de tandheelkundige behoefte, heeft ook sociologische en statistische experts in het geweer geroepen, waardoor in getallen het huidige en toekomstige (aanhoudende) tekort aan mankracht is vastgelegd.

Desondanks heeft de beroepsorganisatie het standpunt ingenomen dat ten onzent van een tekort zonder meer niet kan worden gesproken; de vraag naar tandheelkundige hulp zou te zeer afhankelijk zijn van de vigerende regeling der sociale gezondheidszorg om niet door mogelijke beperkende wijzigingen in de voorziening zò ongunstig te worden beïnvloed dat het huidige tandartsenbestand in dat geval met één slag aangepast zou blijken bij het bescheiden beroep dat alsdan op zijn diensten nog zou worden gedaan.

Te dezer plaatse is meermalen betoogd dat een dusdanige verwachting geen rekening houdt met de plaats die de sociale gebitsverzorging in de publieke waardering allengs heeft veroverd, ongeacht de wijze waarop de ziekenfondsverzekerden – getuige de toename van het aantal gesaneerden – van de geboden gelegenheid tot behoud van een gezond kauworgaan steeds meer gebruik maken.

Van deze publieke waardering heeft de gedachtenwisseling in de Tweede Kamer naar aanleiding van de nota betreffende het mondelinge overleg met de Regering omtrent het vraagstuk der tandheelkundige voorzieningen, ruimschoots getuigenis afgelegd. Geen der afgevaardigden die ook maar enigszins rekening hield met een mogelijke inkrimping van het verstrekkingspakket voor bepaalde groepen verzekerden, integendeel steeds werd betreurd dat de sociale gebitszorg in zijn onderscheidene vormen niet verder kon worden uitgebreid. Daarbij werd door de medicus LAMBERTS gesteld dat het gezond maken en houden van het gebit minstens even belangrijk is als de zorg voor andere delen van het lichaam. Uit een oogpunt van volksgezondheid was er – aldus deze afgevaardigde – geen andere keus dan het streven naar gezonde gebitten bij de jeugd èn bij de volwassenen. Het gebit achtte hij voor de volksgezondheid zó essentieel dat niet mocht worden gerust voordat de gebitstoestand van ons volk redelijk is. Maar hij was voorts van mening dat onze professie met haar ongunstig oordeel over de dental mindedness alleen staat en hij maakte er de tandartsen persoonlijk een verwijt van dat zij niet voldoende in hun eigen vak geloven.

Het wil ons voorkomen dat een dusdanig verwijt van een kamerlid dat de tandheelkunst een goed hart toedraagt (hetgeen ook met de overige deelnemers aan de beraadslaging het geval is), niet ter zijde kan worden geschoven. De sociaaltandheelkundige voorziening is, ondanks de gerechtvaardigde bedenkingen en bezwaren in de beginjaren en ook bij de diverse maatregelen daarna, in onze samenleving een gevestigd instituut geworden, dat daaruit niet meer – op welke gronden en onder welke omstandigheden ook – kan worden weggedacht. De professie zou haar plicht verzaken en haar sociaal prestige ondermijnen wanneer zij zich niet ten volle hiernaar zou richten, ten einde de gebitsgezondheid van het Nederlandse volk in zijn brede lagen zowel kwantitatief als kwalitatief tot het hoogst bereikbare peil op te voeren.

Het bestaan van een tekort aan mankracht werd voorts door geen der afgevaardigden die het woord voerden, ook maar enigszins in twijfel getrokken. Er werd eerder van een noodtoestand gesproken. Een der sprekers was van oordeel dat – in tegenstelling tot het door hem aangehaalde „officiële standpunt van de Maatschappij voor Tandheelkunde, dat er eigenlijk geen tekort aan tandartsen bestaat” – er elf miljoen andere Nederlanders zijn die wèl in een tekort geloven, welke mening, zo voegde hij er schertsend aan toe, zelfs door zuigelingen en kleuters werd onderschreven.

Ook te dien aanzien zal het aanbeveling verdienen de door publieke gegevens, berekeningen en uitgangspunten algemeen erkende situatie als niet verder voor bestrijding vatbaar te aanvaarden. Het maatschappelijke gezag van ons beroep kan er alleen maar mee gediend zijn. B.

---

### DE JEUGDTANDVERZORGING IN DE TWEDE KAMER

Bij de behandeling van het „vraagstuk der tandheelkundige voorzieningen in het algemeen en van de hulpmiddelen in het bijzonder” (zulks in aansluiting op het in een nota vastgestelde mondelinge overleg van de vaste commissie voor de volksgezondheid met de minister van sociale zaken) waren de Tweede Kamerleden die zich in de materie hadden ingewerkt, het er over eens dat met name de onvolledige uitvoering van de schooltandverzorging, dit onderdeel van de sociale gezondheidszorg onvoldoende tot zijn recht deed komen. Hier kwam uiteraard de vraag aan de orde of dit geen voortvloeisel was uit het tekort aan tandartsen. Een paar afgevaardigden waren in twijfel op grond van een mededeling „van tandartsenzijde” dat op zeker ogenblik tegenover één vacature elf gegadigden tevergeefs zochten naar een part-time functie als schooltandarts. De heer VAN LIENDE daarentegen beschouwde de kwestie van de mankracht als het knelpunt van de schooltandverzorging en de naar voren gebrachte wanverhouding tussen de beweerde geringe vraag en het ruime aanbod van medewerkers, zulks als het bewijs voor een niet bestaande spanning op de arbeidsmarkt der s.t.v., kon naar zijn oordeel eenvoudig verklaard worden uit de omstandigheid dat zelfs onvolledig bezette, maar budgettair op die basis werkende diensten daarin tussentijds zomaar geen verandering kunnen aanbrengen. Op grond daarvan kon voor toevallig zich aanbiedende krachten niet aanstonds een plaats worden ingeruimd. Ook de minister had, naar hij opmerkte, van dit argument „met bevreemding” kennis genomen.

De uit het tekort aan medewerkende tandartsen geboren beperkte uitvoering van de schooltandverzorging, met name in de vorm van het z.g. afkappen van de hogere klassen, deed een der afgevaardigden twifelen of het geld daaraan wel nuttig besteed was; een andere concludeerde dat op tandheelkundig gebied de zaak er slecht voor stond. Zo vroeg ook de minister zich af of het wel veel zin heeft juist de hoogste klassen los te laten, waarvan de leerlingen iets meer grip voor gebitsverzorging zou kunnen worden bijgebracht.

In de eensgezinde overtuiging van een tekort in de uitvoering van de jeugdzorg werd het vraagstuk van de hulpkrachten tot middelpunt. Algemeen werd het nodig geacht een dergelijk instituut in het leven te roepen. Alleen de aan de hulpkrachten toe te bedélen taak gaf aanleiding tot een divergentie, die beheerst werd door al dan niet „hanteren van de boor”. Als standpunt van de beroepsorganisatie werd daarbij er op gewezen dat deze afwijzend staat tegenover een curatieve werkzaamheid bij de cariësbestrijding dewelke het gebruik van dit instrument zou impliceren. Wel zouden de hulpkrachten dit mogen doen bij de hun toegedachte preventieve manipulaties, met name de profylactische behandeling van de kauwgroeven op de wijze als jaren geleden reeds door HYATT werd voorgestaan (de z.g. prophylactic odontotomy), hetgeen volgens de afgevaardigde LAMBERTS door de tandartsen voor henzelf als „een heidens werk” werd afgewezen. In het voetspoor van de hieruit resulterende vaardigheid in het omgaan met de boor wilde deze spreker de hulpkrachten wel toelaten tot de behandeling van cariës in het gebit van kleuters. De Kamer was benieuwd naar de taak die de minister aan de schooltandverzorgsters had toegedacht, maar de bewindsman liet er zich niet over uit en stelde zijn nog te bepalen standpunt afhankelijk van het overleg met de Maatschappij op basis van het door de departementale commissie ontworpen concept.

Hoe het zij, de conclusie ligt voor de hand dat *in principe* het pleit ten gunste van „het hanteren van de boor” is beslist. Maar dan rijst ook de vraag: waar ligt de grens? Hoezeer ook profylactisch bedoeld en in theorie tot het glazuur beperkt, zo zal niettemin technisch-operatief de bodem van de aldus geprepareerde caviteit in niet weinige gevallen in het tandbeen komen te liggen. Voortredende komt men tot de volgende overweging: als dat aan de hulpkrachten kan worden toevertrouwd, waarom dan ook niet de behandeling van oppervlakkige cariës? Het zal trouwens in de praktijk der preventie vaak blijken dat de profylactisch opgelegde, onschuldig uitzijnde fissuur een carieuze aantasting van het dentine verborgen houdt. Moet de schooltandverzorgster nu bij die bevinding aanstonds het werk waaraan zij begonnen is, staken als vallende buiten haar taak en bevoegdheid? Natuurlijk zal dit in werkelijkheid niet gebeuren, men zal praktisch blijven en ook moeten blijven. Waarmee alleen gezegd wil zijn dat een in beginsel zuiver preventief hanteren van de boor, in wezen vaak een min of meer curatief karakter zal verkrijgen. Moet men nu alleen maar de schijn handhaven en in de praktijk der s.t.v. de gestelde regel van uitsluitend profylactische werkzaamheid bewust laten overtreden? De geciteerde voorstander van een uitsluitend preventieve behandeling door de hulpkracht zag er echter (gelijk reeds werd opgemerkt) geen been in om bij de kleuterverzorging de behandeling van caries media na een aparte opleiding wel aan de jeugdandverzorgster over te laten. Hetgeen, gegeven de kleinere afmetingen der melkkiezen en bemoeilijkende reacties van de kleuter zeker geen eenvoudiger taak is dan een overeenkomstige behandeling aan blijvende kiezen en tanden bij kinderen van een daarvoor gunstiger psychische structuur.

Dat met de bedoelde hulpkrachten uitsluitend aan jonge vrouwen werd ge-

dacht is tevens duidelijk naar voren gekomen. Wel werd een zwakke poging ondernomen om ook jonge tandtechnici, zulks met het oog op de grote behoefte aan en het algemeen nijpende gebrek aan vrouwelijke werkkrachten, in opleiding te nemen. Het specifiek feminiene, dat ook de minister in een tandheelkundige omgang met de jeugd als bijzonder waardevol beschouwt, was voor de bewindsman voldoende reden om hier niet op in te gaan. Om echter het reservoir waaruit bij invoering zal moeten worden geput niet bij voorbaat te beperken, werd gepleit voor toelating tot de opleiding van (17 jarige) meisjes met een Ulo-diploma.

Van kleutertandzorg als logische basis van de jeugdgebitszorg in zijn geheel en vooral van een in dat verband goede voorlichting van de moeders omtrent een doelmatige voeding tegenover de averechtse voedings- en schadelijke snoepgewoonten, had men in de Kamer veel verwachting. Bestudering van de Handelingen doet echter niet aan de indruk ontkomen dat de curatieve behandeling der kleuters in het verlengde van de preventieve voorlichting te licht wordt geteld. Wie waagt – om maar iets te noemen – een schatting van het aantal hulpkrachten bij een invoering op zelfs niet al te ruime schaal, dat nodig zal blijken, gegeven het tijdrovende en inspannende karakter der instrumentele behandeling en de daaruit voortvloeiende geringe „productie” van verrichtingen? Zelfs een bescheiden uitbouw van het instituut der kleutercentra zal in de toekomst een groot aantal hulpkrachten opeisen, hetgeen een daaraan evenredige opzet en omvang van de opleiding tot voorwaarde stelt. Het zal dus zaak zijn zich bij de toekomstverwachting niet in illusies te verliezen en de realiteit in het oog te houden. De minister deed dit door zich eerst op de uitbouw der schooltandverzorging te willen concentreren en, voor zover er daarnaast ruimte zou overblijven, de kleutertandzorg niet buiten de bemoeiingen te sluiten.

Het wordt dus afwachten.

B.

---

#### DE NUMERUS FIXUS

Het is wel een ongelukkige en verdrietige zaak dat juist de tandheelkundige studie nadat zij, historisch gezien, nog pas zo kort geleden volledig in het universitaire bestel werd geïntegreerd, de eerste (en naar mag worden gehoopt de enige) is te welker behoefte inbreuk wordt gemaakt, – moet worden, zo men wil – de traditie der vrije studiekeuze.

Dit is te meer te betreuren omdat de belangstelling voor het beroep van tandarts tot voor kort bescheiden is gebleven. Ook in andere landen waar hetzelfde kon worden vastgesteld, heeft men naar de oorzaken gespeurd. Het ontbreken van tot de verbeelding sprekende aspecten werd als een der voornaamste beschouwd, waardoor de opleiding buiten het gezichtsveld werd gehouden. Daar kwam nog bij de ongunstige omstandigheid van de extra studiekosten voor het voorgeschreven instrumentarium. Aan deze belemmering is de Regering twee jaar geleden tegemoet gekomen door de helft van het daarvoor vereiste bedrag voor haar rekening te nemen.

Mede onder de invloed hiervan is de toeloop plotseling groter geworden en wel in die mate dat de beide universiteiten op deze relatief sterke toename van eerstejaars studenten niet zijn berekend en men zich genoopt voelde het aantal nieuwe studiosi in de tandheekunde aan een maximum te binden. Het gevolg: afwijzen voor het studiejaar 1959/60 van 28 gegadigden, die derhalve voor de tandheekunst verloren zijn gegaan.

Bij de jongstgehouden beraadslaging over de tandheekundige voorzieningen is de onderhavige ministeriële maatregel, die de openbare mening nogal in beroering heeft gebracht, uitvoerig ter sprake gekomen, waarbij de minister van onderwijs niet in gebreke is gebleven zijn standpunt tegen de geoeffende kritiek in bescherming te nemen.

Algemeen werd het ernstig betreurd dat, nu eindelijk de meerdere belangstelling voor het tandartsberoep zou kunnen gaan bijdragen om het tekort aan praktiserenden te mitigeren, de toeloop werd afgeremd. Men wenste ook het oordeel van de minister te vernemen over het in de pers kenbaar gemaakte protest van een twaalfstal hoogleraren van de juridische faculteit te Utrecht tegen deze onuniversitaire maatregel, waarbij hun bezwaren gegrond waren op de Hogeronderwijswet zelf, die ieder toegang verleent tot de studierichting zijner keuze wanneer aan de in de wet gestelde voorwaarden is voldaan. Een ander criterium voor toelating was – aldus het betoog – noch uit de wet noch uit de reglementen op het gebruik van de universitaire inrichtingen af te leiden. Daarbij werd de minister er een verwijt van gemaakt dat niet tijdig maatregelen waren getroffen om de verhoogde toeloop op te vangen, door het stichten van opleidingen aan andere universiteiten.

Ten aanzien van de beweerde onwettigheid van de maatregel beriep de minister zich op een soortgelijke beslissing aan een der hogescholen, op advies van de betreffende senaat. Ook verwees hij ter rechtvaardiging naar landen waar de numerus fixus een gevestigde schiftingsmethode is geworden. Daarbij moet wel in aanmerking worden genomen (hetgeen er niet werd bijgevoegd) dat de niet tot de opleiding toegelatenen wél in het buitenland de studie kunnen volgen en na voltooiing bij het alsdan nog nodige examen faciliteiten genieten. In wezen is hier dus sprake van het afwentelen van de numerus clausus op de universitaire gastvrijheid in andere landen.

In zijn verder betoog legde de minister het accent op het karakter van noodmaatregel, waarvan in de radio-uitenzetting door PROF. SCHEFFER ook was uitgegaan. Dat hij „flauw” zou hebben gereageerd op de toegenomen belangstelling weersprak de bewindsman met een verwijzing naar de reeds in 1957 goedgekeurde verdubbeling van de capaciteit te Groningen. De onverwachte toeloop in 1959 was, naar hij verklaarde, niet te voorzien geweest wanneer men rekening hield met de getallen der nieuwe inschrijvingen in de voorafgegane jaren. Deze moest worden verklaard eensdeels als een gevolg van de ingestelde kostenvergoeding voor een deel der instrumenten, daarnaast was de toeloop gestimuleerd door het rapport van de commissie-DALMULDER.

De minister wees voorts op de enorme bedragen die voor de komende jaren

aan voorzieningen ten behoeve van het hoger onderwijs zullen worden uitgetrokken; hierbij moest rekening worden gehouden met de benodigde tijd voor de uitvoering der betreffende bouwwerken. Daarenboven had hij de Commissie-Spreiding verzocht om bijzondere aandacht te schenken aan de tandheelkundige studie.

De heer VAN LIENDEN, die in het ministeriële antwoord een aantal zaken recht gezet achtte, vroeg ten slotte of er bij overschrijding van het plaatsbare aantal inschrijvingen toch nog mogelijkheden zijn dat de, naar zijn mening „noodlottige lotingsgeschiedenis” overbodig zal kunnen worden.

Hierop heeft de minister een ietwat cryptisch antwoord gegeven dat in de pers tot een uiteenlopende interpretatie heeft geleid. Het werd o.a. uitgelegd alsof het besluit tot invoering van de numerus fixus was ingetrokken. (In het Tijdschrift voor Geneeskunde, waarin professor van Loghem de maatregel als een vergissing beschouwt, die de minister zal erkennen en zich zal doen haasten om een denkbare noodtoestand te voorkomen, werd de intrekking als feit in een naschrift vermeld.)

Volgens de Handelingen ontving de heer VAN LIENDEN bij de replieken het volgende antwoord: „dat wanneer inderdaad op deze 1ste mei zou blijken dat vele genodigden niet binnen zouden kunnen gaan, ik dan bereid ben in de eerstkomende maanden te overwegen of nog een overgangsoptelling, als door de geachte afgevaardigde gesuggereerd, tot stand kan worden gebracht”.

Het zal nog steeds van de overweging van de minister afhangen of er ten aanzien van de gegadigden, die met „een niet uit de tandartsen-tombola” te voorschijn treden, iets zal worden gedaan om aan hun tandheelkundige aspiraties tegemoet te komen.

B.

## BUITENLAND

### CONGRES VOOR STOMATOLOGIE

26 TOT 29 MEI 1960 TE LUIK

Ter gelegenheid van haar 60-jarig bestaan organiseert de Belgische Vereniging voor Stomatologie een congres te Luik van 26 tot 29 mei 1960.

Talrijke Nederlandse collega's zullen zich het congres herinneren, dat deze organisatie ter gelegenheid van haar 50-jarig bestaan in Knocke hield en dat uitmuntte door een goede organisatie, een voortreffelijk wetenschappelijk programma en een bijzonder gastvrije ontvangst.

Een opwekking tot deelname is dus nauwelijks meer nodig. Ook deze maal zullen onze Belgische vrienden weer hun uiterste best doen om ons een paar onvergetelijke dagen te bieden.

Secretaris van het organisatie-comité is prof. dr. A. REYCHLER, 10 Galliërslaan te Brussel, die gaarne bereid is om nadere inlichtingen te verstrekken.